

ĐẠI THỪA TRUNG QUÁN THÍCH LUẬN

QUYỂN 7

Phẩm 7: QUÁN HỮU VI

Phần 3

Lại nữa, Tự Bộ đáp với Dị tông:

Phần vị này định trú

Phần vị trước hiển rõ.

Thích: Như trong vị trí của sữa, sữa cũng chẳng tức là không diệt nơi vị trí này, như trước đã nói, vì hai pháp có và không cùng trái nhau.

Lại nữa, tụng nói:

Phần vị khác định trú

Phần vị trước đã diệt.

Thích: Quyết định trú như vậy trong vị trí khác nhau, nếu có chỗ chuyển như phần vị của lạc diệt không có riêng khác. Vì sao? Vì lúc đã thành lạc, sữa liền không sinh, trong đó tuân tự quyết định hoại mất, phần vị mỗi một khác biệt vì không có tánh khác. Nếu nói vật thể không diệt thì điều này liền trái nhau. Hoặc chấp là diệt có chỗ có được thì chẳng hợp lý. Nay phải ngăn phá, tha pháp đã không sinh thì việc trú có thể dừng, tự pháp cũng không. Nay chỗ nói diệt, vì tự pháp không có. Lại nữa, tụng nói:

Như tất cả pháp kia

Tướng sinh không thể được

Tức tất cả pháp này

Diệt cũng không thể được.

Thích: Trong đó thế nào? Nếu tất cả xứ có pháp diệt thì tất cả xứ kia đều không thật. Lại nữa, tụng nói:

Nếu cho pháp là có

*Diệt liền không thủ đắc
Không thể nơi một xứ
Có hai tánh có, không.*

Thích: Vì cùng trái nhau. Lại nữa, tụng nói:

*Không pháp tức không quả
Diệt cũng không thể được
Như không đâu thứ hai
Không thể nói đã đoạn.*

Hoặc có người nói: Nương dừng vào thể diệt, trong đó muốn khiến diệt có chỗ có được. Cho nên tụng đáp:

*Pháp không (có) tự thể diệt
Tha thể cũng không diệt
Như sinh không tự sinh
Tha thể cũng không sinh.
Diệt này nếu chưa diệt
Tự thể sao có (thể) diệt
Diệt này nếu đã diệt
Đã diệt sao lại diệt?
Diệt này nếu có khác
Diệt tức là vô cùng
Diệt nếu không chỗ diệt
Pháp đều diệt như vậy.*

Hoặc người tạo Thích luận này nói: Nếu pháp sinh kia mà ngăn phá tự tướng của pháp thì như chỗ đã nói tức có lỗi đối đãi. Nghĩa là vì trong Thắng nghĩa đế có pháp hữu vi đối đãi với vô vi. Nay để đối đáp với thuyết kia, nên tụng nói:

*Sinh, trú, diệt không thành
Tức không pháp hữu vi
Pháp hữu vi không thành
Sao có được vô vi.*

Thích: Đây là nói đến tận cùng của vật được khởi do đối đãi. Ví như Thạch nữ không sinh con, thế tục quyết định vật thể không thành.

Ở đây nên hỏi: Nếu không có pháp hữu vi và tướng hữu vi, vì sao Thế Tôn nói có ba loại pháp tướng hữu vi, nên tụng đáp:

*Như mộng cũng như huyễn
Như thành Càn-thát-bà
Nói về sinh, trú, diệt
Tướng ấy cũng như vậy.*

Thích: Các pháp như mộng huyễn và thành Càn-thát-bà đều là tánh nơi cảnh giới của trí phân biệt, cho nên hiển bày các tướng: voi, ngựa, xe, bộ, nam, nữ... thể của các tướng kia đều rỗng không. Cho nên tất cả các pháp: sinh... đều là đối tượng phát khởi của tánh nơi cảnh giới trí. Ở trong Thắng nghĩa đế, các đối tượng hiển bày là tự tánh rỗng không, không có “thể” nên Phật muốn khiến cho ở trong các hành xả bỏ kiến chấp thường, khiến họ được điều phục. Cho nên mới nói: Dừng lắng sự sinh, lão..., nói người lão, thì lão cũng chẳng phải lão. Đây là tự nói sự trái nhau của các đối tượng có được. Nên tụng nói:

*Lão cũng không lìa lão
Lúc lão không thật có
Tánh này lão không thành
Tánh khác cũng như vậy.
Cho nên trong một pháp
Lão tức không thể được
Nếu lão mà không lão
Chẳng tự thể, tha thể.
Lão này không tự lão
Hết thấy lão cũng thể
Lão nếu có riêng khác
Lão tức là vô cùng.
Đạo xuất ly giải thoát.
Tự đầy đủ cũng vậy
Nếu pháp lìa tự tướng
Quả cũng không thể được.*

Thích: Như nói về giải thoát, pháp thiện hiện hữu thì đây là nói làm duyên nhân. Tánh của pháp thiện kia nếu có chỗ có được, thì sao nói pháp thiện kia là duyên nhân. Nếu vậy thì thức... kia cũng có thể nói là duyên nhân mà có chỗ có được. Vì sao? Vì tánh sai biệt của pháp thiện kia không có “thể” nên tánh của thức sai biệt cũng chẳng phải tự thể. Tánh pháp thiện hiện hữu vì lấy tự thể của nó làm duyên nhân của tánh các pháp thiện nên ở trong giải thoát không có quả lợi. Nếu nhân của tánh pháp thiện có giải thoát thì quyết định như vậy là lìa bỏ tự thể. Vì sao? Vì chỗ lập các pháp nhập vào tự thể. Nếu không như vậy thì như trước đã nói, vì sao không lấy giải thoát bất thiện làm thành chỗ tạo tác của sự giải thoát pháp thiện. Nếu như trước đã nói, giải thoát pháp thiện, thì ở đây cũng không lìa sự phân biệt có. Cho nên phải biết, tất cả pháp kia: hoặc đã sinh, hoặc chưa sinh, thì một là nhân giải thoát, một

nhân kia tức không sinh. Lại nữa, tụng nói:

Đã thoát không thể nói Không thoát không thể nói

Thoát, chưa thoát, không thoát Lúc thoát cũng không nói.

Giải thoát này nếu khác Giải thoát liền vô cùng Nếu không thoát mà thoát Điều giải thoát như vậy.

Thích: Nếu biết như vậy thì đạo xuất ly kia cũng thế, đầy đủ như nói về sinh (ở trên). Chư Phật Thế Tôn có nói kệ tụng trong Khế kinh:

Pháp sắc như bọt nước Thọ như bong bóng

nước Tưởng đồng dợn nắng sinh

Hành như tướng thân chuỗi. Thức như pháp

huyễn kia Hiện bày pháp được lập Như mộng

như ảnh tượng Cũng đồng với tiếng vang.

Lại nói: Tất cả pháp ở trong các hành là vô ngã, tức không có tự tánh. Phải biết trong đó nói ngã tức là tên khác của tự tánh. Ở đây nói pháp chân như kia không có hý luận. Nếu nói quyết định đều là pháp hư dối vọng chấp giữ.
